

Evenwicht in de geschiedschrijving nodig.

Indonesische historicus bepleit evenwichtige geschiedschrijving

De Indonesische historicus Abdul Wahid bepleitte in 2013 dat de eenzijdige heldengeschiedenis in zijn land zou plaats moeten maken voor een evenwichtige beschrijving van de geschiedenis die ook aandacht besteedt aan het geweld van Republikeinse kant. Hij deed dat in een artikel in The Jakarta Post, 13 november, 2013, onder de titel: 'The untold story of the Surabaya battle of 1945'.

Hij vraagt zich af: *'Should we wonder why there was a long silence in our history?'* Hij heeft het over het scheppen van een 'sacred period' door die eenzijdige aanpak van de heldengeschiedenis met als gevolg: *'Any "unnecessary" stories were deemed irrelevant and consequently had no merit to have a place in historical writings. Or worse, any deviant story during the period was considered as having tainted the very sacred notion of the Indonesian revolution.'*

Aan het slot schrijft hij: *'By criticizing its most "sacred history", Indonesia will grow, not only because it honors its heroes and heroines but also because it open-heartedly accepts the darkest episode of its history.'*

In Nederland is sprake van onevenwichtige geschiedschrijving

In Nederland is al jarenlang sprake van onevenwichtige en eenzijdige geschiedschrijving van de dekolonisatie Nederlands-Indië 1945 -1950. Aangejaagd door het optreden van Hueting (1969), verschijnen vanaf 1970 een reeks de aandacht trekkende boeken van historici met als klap op de vuurpijl het boek van Limpach, De brandende kampongs van Generaal Spoor, 2016, met een eenzijdige focus op het beweerd structurele excessieve geweld van de Nederlandse militairen. Destijds al publiceerden de media selectieve berichtgeving waarbij de nadruk vrijwel geheel viel op die publicaties die de Nederlandse militairen in een kwaaddaglicht stelden als excessief geweld plegende ontspoorde kolonialen. Achter het Nieuws (VARA) o.l.v. Herman Wigbold, (destijds dienstweigeraar om in Nederlands-Indië zijn dienstplicht te vervullen) zette daarin de toon. Evenwichtige beschouwingen van ervaringsdeskundigen en publicisten die een genuanceerd beeld schetsten kregen veel minder aandacht en hadden mede daardoor weinig invloed op de blikrichting op deze periode. De huidige situatie lijkt daar als twee druppels water op.

Een voorbeeld. In zijn boek, *Mijn Ruiters*, eerste druk 2008, tweede druk 2012, beschrijft jhr. mr. M.W.C, de Jonge, kolonel der cavalerie b.d., zijn ervaringen als commandant van het 4^e Eskadron Pantserwagens tijdens de Politionele Acties (1947 – 1949) in toenmalig Nederlands-Indië. Dat boek komt niet voor in het boek van Limpach, De brandende kampongs van Generaal Spoor, 2016, noch in de NIMH-uitgave, *Krijgsgeweld en kolonie – Opkomst en ondergang van Nederland als koloniale mogendheid*, 2021.

Prof. dr. Cees Fasseur schrijft over het boek van De Jonge: *'Het is een ongeunsteld en authentiek verslag, dat ik graag aanbeveel aan een ieder die belang stelt in deze episode uit de Nederlandse krijgsgeschiedenis'*.

De toenmalige Commandant der Strijdkrachten, generaal Peter J.M. van Uhm schrijft erover: *'Het boek getuigt van leiderschap dat wij ook heden nastreven: voorbeeldgedrag, innovatief denken, eerlijkheid, durf en mensgerichtheid, en ook van het vermogen om een operatie te plaatsen in een politiek-strategische context. Een herkenbaar en bewogen boek.'*

In zijn recensie schrijft drs. P.J.E.J van den Akker, kolonel der cavalerie b.d. ,RHB, over het optreden van het 4^e Eskadron Pantserwagens, Huzaren van Boreel, dat zij uitvoerden wat de politiek hen had opgedragen, zorgen voor veiligheid en recht en dat daarvoor mag worden teruggevraagd voldoende draagvlak, respect en vertrouwen. *'Opmerkelijk waren de goede vechtkwaliteiten van de Nederlandse dienstplichtig militair; moedig vindingrijk, vasthoudend.'* De onderscheidingen die aan het Eskadron werden uitgereikt getuigen van hun moed, beleid en trouw: vier keer de Bronzen Leeuw, drie keer het Bronzen Kruis, twee keer het Kruis van Verdienste, de commandant, toenmalig

ritmeester De Jonge werd Ridder in de Orde van Oranje Nassau met de Zwaarden en kreeg de Bronzen Leeuw.

Dat ook in de extreme gewelddadige situaties die de Republikeinse guerrilla's creëerden het evenwichtig optreden in het oog werd gehouden blijkt uit wat De Jonge daarover opschrijft: het oog om oog, tand om tand, hoe logisch ook, druist in tegen onze westerse humanitaire beginselen (pp. 258, 259), de bijzondere verantwoordelijkheid om de toevertrouwde zwaarmacht te mogen gebruiken mag niet worden misbruikt. (p.280)

Dat dit lezenswaardige en indrukwekkende boek onvermeld is gebleven bij Limpach en in de NIMH-uitgave is niet alleen een ernstige omissie in het onderzoek naar de dekolonisatie van Nederlands-Indië 1945 - 1950, maar lijkt er ook op te duiden dat andersluidende analyses en opvattingen niet van pas komen en daarom bewust worden genegeerd.

De proef op de som is het eindrapport van het dekolonisatieonderzoek dat op 17 februari 2022 wordt gepresenteerd.

Limpach en het NIOD

Het boek van Limpach was het voorlopige sluitstuk van een ontwikkeling die rond 2008 sterk werd gestimuleerd door historici die nieuwe werkvelden zochten in het belang van het in stand houden van het eigen instituut.

Het NIOD loopt daarin voorop. WOII was wel uitgezocht, iets nieuws was noodzakelijk.

Het creëren van een nieuw beeld dat kan worden gebruikt om nieuw onderzoek uit te lokken is dan van belang.

Daarom wordt de *Excessennota* (1969) bestempeld tot het door de overheid bagatelliseren van het Nederlandse geweld. Terwijl Jan Bank in de Inleiding bij de heruitgave van de *Excessennota* (1995) schrijft: '*In de ontvangst van de nota was er algemeen lof voor het geconcentreerde en snelle onderzoek en voor de betrekkelijke openheid in de publikatie van de resultaten.*' (p.12)

Reguliere militaire acties worden aangemerkt als het voorbeeld van de eerste oorlogsmisdaden van Nederlandse oorlogsvrijwilligers (*OVW-ers*). Daarvoor wordt bijvoorbeeld de reguliere militaire actie bij *Pesing* in een onjuist daglicht geplaatst, zelfs een oorlogsmisdrijf genoemd, en vindt in feite vervalsing van de geschiedenis plaats. De Nederlandse militairen traden daar op tegen Republikeinse strijders die voortdurend de afspraken schonden en de demarcatielijn overtrokken en vuur afgaven. Daar maakten de Nederlandse militairen m.b.v. een verrassingsaanval een eind aan. Niet de Nederlandse militairen maar de Republikeinse strijders maakten zich schuldig aan misdaden tegen de menselijkheid door zich na de nederlaag te wreken op de Chinese bevolking van het nabijgelegen Tangerang. Zij vermoordden 1.000 Chinezen, mannen vrouwen en kinderen, vrouwen en kinderen werden, voordat ze werden afgeslacht, nog verkracht. Romijn, die verantwoordelijk is voor de geschiedvervalsing van de *Pesing-affaire*, maakt van dit bestiale optreden zelfs geen melding.

Een ander voorbeeld is *Westerling en de Zuid-Celebes-affaire*. *Westerling* kwam daar niet in actie om de dekolonisatie te bestrijden maar om de inheemse bevolking en duizenden bedreigde Nederlanders te vrijwaren van de meest extreme en bestiale 'rood-witte-terreur'. Zijn optreden maakte bovendien de start van de onafhankelijke deelstaat de Oost mogelijk.

Een derde voorbeeld is de militaire actie bij *Rawah Gedeh*. Romijn beweert dat dit een voorbeeld is van het door de Nederlandse militairen vermoorden van de gehele burgerbevolking en het in brand steken van de kampong (De lange Tweede Wereldoorlog Nederland 1940 – 1949, 2020, p.196), Van Doorn/Hendrix hebben het zelfs over het 'Nederlandse My Lai' (Ontsporing van geweld, vierde herziene druk oktober 2012, p. 302.) Ook in dit geval was sprake van een reguliere militaire actie tegen de 'rood-witte-terreur' en andere Republikeinse strijdgroepen die zich schuldig maakten aan

de tactiek van de verschroeide aarde, misdaden, diefstal en het door middel van terreur onder druk zetten van de lokale bevolking. Bij die actie vielen 150 Republikeinse slachtoffers, waarvan ongeveer 20 Islamitische strijders van de Hezbollah die standrechtelijk werden geëxecuteerd. De verantwoordelijke commandant werd daarvoor in staat van beschuldiging gesteld, maar werd uit overwegingen van opportuniteit niet vervolgd.

Deze gang van zaken is in werkelijkheid dus geheel anders dan Romijn en Van Doorn/Hendrix voorstellen.

De grootste militaire denker, Carl von Clausewitz, concludeerde in 1830 in zijn *Vom Kriege*, dat een historisch voorbeeld (van militaire acties) dat een degelijke, grondig onderzochte conceptualisering, plaatsing in de eigen tijd en ruimte mist, eigenlijk zonder enige waarde is. Immers, uit een oppervlakkig voorbeeld zijn gemakkelijk foute conclusies te trekken, zo parafraseert prof. dr. W. Klinkert, dit inzicht. (*Militaire Spectator*, 2018, Vorming voor de toekomst: Mars en Clio, p.491) De genoemde 'affaires' (Pesing-affaire, Westerling en de Zuid-Celebes-affaire en Rawah Gedeh) zijn door deze vooringenomen historici niet beschreven volgens het inzicht van Von Clausewitz en hebben volgens zijn maatstaf dus geen waarde.

Deze 'waardeloze' beschrijvingen scheppen ondertussen wel het beeld dat deze onderzoekers nodig hebben om iets nieuws te suggereren, waar nader onderzoek naar moet worden gedaan.

Breed dekolonisatieonderzoek

Het boek van Limpach was voor het Nederlandse kabinet aanleiding een breed onderzoek te financieren om die gehele geschiedenis evenwichtig in kaart te laten brengen. De dekolonisatie van Nederlands-Indië 1945 – 1950 moet objectief en evenwichtig beschreven geschiedenis worden. Vanuit een brede (internationale) context, de dekolonisatieperiode beschrijven, met aandacht voor alle actoren en zo ons inzicht in onze geschiedenis van toen verschaffen.

Uitdrukkelijk staat in de opdracht van het kabinet dat ook aandacht moet worden besteed aan de inzet van Nederlandse militairen waarbij geweld géén of nauwelijks een rol speelde.

Wat gebeurt er feitelijk? Dit lopende onderzoek, dat de NIOD gebruikt om zich te profileren, waarvan het eindrapport op 17 februari 2022 uitkomt, is niet bezig met de evenwichtige beschrijving van die dekolonisatieperiode, het is bezig met het in kaart brengen van het beweerde excessieve geweld van de Nederlandse militairen tijdens de 'dekolonisatieoorlog'. Dekolonisatie verwordt tot 'dekolonisatieoorlog' en de brede context met alle actoren verwordt tot het beweerde excessieve geweld van de Nederlandse militairen.

Wahid bepleit dat Indonesië accepteert dat er meer was dan alleen heldenverering. Het kennismaken van de gehele geschiedenis doet Indonesië groeien, vindt hij.

Ik bepleit dat wij accepteren dat er meer was dan (al dan niet vermeende) excessen en dat de Nederlandse militairen in Nederlands-Indië ook bewonderenswaardig zijn opgetreden in het belang van de lokale bevolking. Daar zijn tal van voorbeelden van, ook in de egodocumenten over die periode. Die documenten en evenwichtige beschouwingen van ervaringsdeskundigen worden niet gebruikt, maar genegeerd.

Na tientallen jaren van beschrijvingen van vooral excessief geweld in een onjuiste historische context, is het een hele toer om de blik te verruimen en te zien dat er veel meer was dan alleen 'zwarte bladzijden', zoals sommige historici die noemen.

Ontkenningreactie bij pleidooi voor evenwichtige geschiedschrijving

Wahid wijst op de ontkenningreactie als je de andere kant van de geschiedenis naar voren haalt. In Nederland is daar ook sprake van. De jongste uitgave van het NIMH, *Krijggeweld en kolonie*, 2021 ontkent een groot deel van de geschiedenis van de dekolonisatie van Nederlands-Indië 1945 – 1950. Deze gaat voorbij aan veel bronnen, negeert zelfs recente onderzoeksresultaten (zie eindnoot).

Die ontkenning is m.i. het gevolg van de gekozen uitgangspunten, drie buiten-wetenschappelijke overwegingen: 1) antikolonialisme, 2) morele betrokkenheid die morele verontwaardiging blijkt te zijn en 3) de methode van de kritische rassentheorie.

Met als gevolg dat een gedegen methodologische basis, die een verband legt tussen de gebeurtenissen te velde en objectieve en evenwichtige geschiedschrijving, ontbreekt.

Deze aanpak is ook onderdeel van een activistische agenda van bijvoorbeeld het NIOD, die erop is gericht Indonesië in de slachtofferrol en de kolonisator Nederland als de grote boosdoener te plaatsen.

Om dat voor elkaar te krijgen wordt uitgegaan van het bestaan van de Republiek Indonesië per 17 augustus 1945, van het beleid van Nederland dat is gericht op rekolonisatie, van een beleid van de politieke en militaire top die dit met behulp van structureel excessief geweld willen realiseren en van het bagatelliseren van het geweld van republikeinse kant, bijvoorbeeld door de Bersiap in een vergoelijkend licht te plaatsen als antikoloniaal geweld.

Het destijds geldende recht wordt niet gerespecteerd, 'gezond verstand' wordt als een belangrijke norm gebruikt.

Het creëren van een 'juridische' onderbouwing is een onderdeel van die activistische agenda van het onderzoekproject 'Transitional Justice', dat binnen het NIOD in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam is opgezet. Het NIOD wil daarin een centrale rol spelen. De bedoeling is het recht aanpassen aan politieke opvattingen over mensenrechten om een basis te creëren voor financiële claims voor Indonesische slachtoffers van het beweerde excessieve geweld door Nederlandse krijgsmacht.

Onderzoeksopdracht kabinet wordt genegeerd door NIOD, KITLV en NIMH

Het kabinet wil iets heel anders, dat wil een brede, evenwichtige, objectieve geschiedschrijving van de dekolonisatieperiode Nederlands-Indië 1945 – 1950.

Het huidige dekolonisatieonderzoek van NIOD, KITLV en NIMH gaat dat niet opleveren.

Wahid deed al in 2013 een oproep tot evenwichtige geschiedschrijving.

In die tijd groeven historici in Nederland zich al steeds verder in, in de eenzijdige zwartgallige geschiedschrijving van die periode.

Het boek, Soldaat in Indonesië 1945 – 1950, Gert Oostindie, is daar ook een voorbeeld van. Op basis van een niet representatief corpus, een selectieve analyse van egodocumenten die zich concentreert op de 'zwarte' kanten van die geschiedenis, een zelf verzonnen begrip 'oorlogsmisdaden' en een fundamenteel onjuiste statistische extrapolatie, beweert Oostindie dat sprake zou zijn geweest van duizenden oorlogsmisdaden. Hij heeft het over Indonesië terwijl sprake was van Nederlands-Indië. Toetsing aan het criterium van Von Clausewitz leidt tot de conclusie dat ook dit boek geen waarde heeft. In de media kreeg het ondertussen ruime aandacht en werd het eerder opgeroepen, door de media ondersteunde, beeld van de excessief geweld plegende Nederlandse militairen bevestigd.

Het gaat zelfs zover dat hoofdonderzoeker van het NIOD, prof. dr. Peter Romijn, die deelneemt aan het dekolonisatieonderzoek, in zijn boek, De lange Tweede Wereldoorlog – Nederland 1940 -1949, 2020, een 'theorie' ontwikkelt die er op neer komt dat de Nederlandse militairen, vooral de OVW'ers, tijdens WO II boeven, misdadigers, geweldplegers, oplichters, dieven en moordenaars zijn geworden om de Duitsers dwars te zitten. Die houding namen ze mee naar Nederlands-Indië en deden het daar nog eens 'dunnetjes' over omdat de koloniale context daarvoor alle ruimte bood. (Een analyse van dit denkbeeld van Romijn staat in: 'Prof. dr. Peter Romijn over Nederlands-Indië: een hersenspinel gebaseerd op een verontrustend beeld van eenzijdigheid en vooringenomenheid op www.dekolonisatie-nedindie.nl.) Met een dergelijke 'confirmation bias' is Romijn bezig in het kader van het dekolonisatieonderzoek.

Al in 2012 had Romijn beweerd dat de reguliere militaire actie bij Pesing een eerste voorbeeld van oorlogsmisdaden van OVW'ers was.

Kennis kunnen nemen van de gehele geschiedenis doet een land groeien, volgens Wahid. Ik deel dat inzicht. Het dekolonisatieonderzoek o.l.v. NIOD, KITLV en NIMH dreigt ons echter onze geschiedenis af te nemen en werpt ons land terug.

Respect en waardering voor hen die destijds hun leven in de waagschaal legden dienen een plaats te krijgen in die geschiedenis, evenals excessen die hebben plaats gevonden, pas dan is sprake van evenwichtige geschiedschrijving.

Militaire confrontaties en excessen zijn van alle tijden, de geschiedenis leert dat. Maar er was destijds veel meer aan de hand. Om dat te zien moet de bereidheid bestaan om op basis van een open en objectief onderzoek vanuit de brede historische context, feiten en duiding die geschiedenis te beschrijven.

Een gehele bevolking schuld en boete aanpraten op basis van eenzijdige, zwartgallige, ideologische geschiedschrijving is het tegendeel, dat is structureel excessief 'historisch' geweld.

Berthold Brecht zei het decennia geleden al in de Driestuivers opera (1928): Zij die in het licht worden geplaatst ziet men, zij die in het donker blijven, ziet men niet.

Hoe is het mogelijk dat vele tientallen jaren later, ondanks dit inzicht van Brecht, veel beschikbare bronnen, documenten, feiten en ondanks de sterk toegenomen toegankelijkheid ervan, in Nederland nog steeds sprake is van deze zwartgallige, eenzijdige en vooringenomen geschiedschrijving van die dekolonisatieperiode van Nederlands-Indië?

NIOD, KITLV en NIMH moeten zich verantwoorden

De drie instituten NIOD, KITLV en NIMH zullen daar vanaf 17 februari 2022, de dag waarop hun onderzoek wordt geopenbaard, op worden aangesproken.

Het is de bedoeling van het kabinet dat die gehele dekoloniatiegeschiedenis in het licht wordt geplaatst. Dat lijkt niet te gaan gebeuren, een belangrijk deel van die geschiedenis blijft in het eindrapport in de duisternis gehuld en wordt aan ons zicht onttrokken.

De drie instituten zullen zich moeten verantwoorden als zij niet alleen niet voldoen aan de opdracht van het kabinet, maar ons ook een deel van onze geschiedenis ontnemen.

Betaald met 'ons belastinggeld' zou ons onze geschiedenis moeten worden aangereikt. Dat wilde het kabinet bereiken.

Als we met de rug naar onze geschiedenis blijven staan, kunnen we niet werken aan onze toekomst. Maar het is hard nodig aan die toekomst te werken.

Er liggen nogal wat uitdagingen op ons bord. Daarvoor is nodig met een open, kritische blik de geschiedenis evenwichtig te beschrijven, daaruit de lessen te trekken en te werken aan de toekomst voor onze kinderen.

Wij willen onze geschiedenis terug

De geschiedenis leert dat ideologieën en religies tot ontsporingen leiden. Voor geschiedschrijving op ideologische grondslag, geldt m.i. hetzelfde.

Daarom willen wij Nederlanders door middel van objectieve en evenwichtige geschiedschrijving onze geschiedenis terug. Daar heeft iedere Nederlander recht op.

Mr. Bauke Geersing, coördinator onafhankelijke onderzoeksgroep AURORE, Flayosc, 27 oktober 2021.

Eindnoot:

Een voorbeeld van selectief omgaan met bronnen en die zelfs bewust negeren. In de literatuurlijst van de NIMH-uitgave, Krijgsgeweld en kolonie, 2021, staan van de auteur Ant. P. de Graaff wel vermeld: De heren worden bedankt, Notities van een soldaat en Vertel het je kinderen, veteraan!, echter niet vermeld zijn: De weg terug, Brieven uit het veld, Met de

T.N.I. op stap. Zeg, Hollands soldaat, Merdeka en Levenslang op patrouille. Ook staan daar niet in, Mijn Ruiters, en, Onze Jan in Indië, G.F. Van der Lee, 2014. Deze twee laatste bronnen geven een evenwichtige beschrijving van het optreden van de Nederlandse krijgsmacht tijdens de dekolonisatieperiode Nederlands-Indië 1945 – 1950.

In mijn nieuwste boek, De Nederlandse krijgsmacht tijdens de dekolonisatie van Nederlands-Indië – Hoe het NIMH deze geschiedenis manipuleert en vervalst, 2021, noem ik tientallen andere bronnen, met een evenwichtig beeld van die geschiedenis. Ook die bronnen ontbreken in die NIMH-uitgave.

Er wordt ook geen aandacht besteed aan, Tussen Twee Vuren, Erik Becking, een beschrijving van de Nederlands-Indische geschiedenis, inclusief Nieuw-Guinea.